



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, підприємництва та
готельно-ресторанної справи



СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та
готельно-ресторанної справи, протокол №1 від 27 серпня 2025 р.

Назва курсу	Інтелектуальний бізнес
Професор 	Марина СЕМИКІНА, доктор економічних наук, професор кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи
Контактний тел.	+38(099)345-93-65
E-mail:	SemikinaMV@i.ua
Обсяг та ознаки дисципліни	Нормативна дисципліна. Форма контролю: екзамен. Нормативна дисципліна. Форма контролю: екзамен. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120, у т.ч. лекції – 32 годин, практичні заняття – 16 годин, самостійна робота – 72 години. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська Рік викладання – 2023
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні

1. Мета і завдання дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Інтелектуальний бізнес» є формування у здобувачів цілісної системи теоретичних знань і практичних навичок щодо створення та управління

інтелектуальним бізнесом, економічного обґрунтування напрямів його розвитку й забезпечення ефективного функціонування. Дисципліна спрямована на формування здатності обґрунтовано приймати управлінські рішення в умовах невизначеності, забезпечуючи створення, правовий захист, комерціалізацію та сталий розвиток інтелектуальних продуктів і проєктів на основі сучасних даних, методів аналізу та інноваційних підходів.

Завдання навчальної дисципліни «Інтелектуальний бізнес» спрямовані на формування у здобувачів знань, умінь і навичок щодо:

- розуміння сутності, цілей і видів інтелектуального бізнесу та впливу інтелектуалізації економіки на зміст праці і моделі діяльності;
- визначення чинників і передумов розвитку інтелектуального бізнесу в Україні та світі, обґрунтування ролі цифрових технологій і даних;
- ідентифікації інтелектуальних продуктів і об'єктів інтелектуальної власності, вибору способів правового захисту і базових механізмів комерціалізації;
- оцінювання інтелектуального потенціалу організації, побудови інформаційного забезпечення рішень, розроблення елементів управління й мотивації;
- обґрунтування умов залучення інвестицій, аналізу ризиків та заходів економічної безпеки, визначення реалістичних шляхів розвитку інтелектуального бізнесу.

2. Результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність визначати, аналізувати та розв'язувати складні економічні задачі і проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки, у тому числі підприємств або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в умовах невизначеності умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1.Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3.Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК4.Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК5. Здатність працювати в команді.

ЗК7.Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження

СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК 12. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку підприємств на основі інноваційних технологій.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ПРН 6. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та уміння управляти персоналом і працювати в команді.

ПРН 7.Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН 8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали,

необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

ПРН 9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекції і практичні заняття курсу. Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані не пізніше, ніж за тиждень до залікової сесії. Недопустимість: запізень на заняття, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання. При організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні аспекти формування інтелектуального бізнесу

Тема 1. Інтелектуалізація світового економічного розвитку як передумова трансформацій у змісті людської праці та бізнесу.

Сутність та чинники інтелектуалізації світового економічного розвитку. Інтелектуалізація економіки як передумова трансформаційних процесів у змісті людської праці та бізнесу. Сучасні тенденції трансформацій змісту та характеру праці.

Тема 2. Інтелектуальний бізнес: сутність, призначення, цілі та види. Бізнес-інтелект як знання «про бізнес» і «для бізнесу»

Концепції розвитку інтелектуального бізнесу. Визначення та сутність інтелектуального бізнесу. Призначення, цілі та види інтелектуального бізнесу. Бізнес-інтелект як знання «про бізнес» і «для бізнесу».

Тема 3. Чинники та передумови розвитку інтелектуального бізнесу в світі та в Україні

Передумови розвитку інтелектуального бізнесу в світі на сучасному етапі. Світові тенденції становлення інтелектуального бізнесу в Україні. Чинники сприяння та протидії формування сфери інтелектуального бізнесу в Україні. Роль цифровізації економіки у розвитку інтелектуального бізнесу

Тема 4. Інтелектуальний потенціал організації та його роль у розвитку інтелектуального бізнесу

Інтелектуальний потенціал країни, регіону, підприємства (організації). Співвідношення понять: інтелектуальний потенціал і інтелектуальний бізнес. Визначення поняття «інтелектуальний потенціал організації». Структура інтелектуального потенціалу організації. Роль інтелектуального потенціалу організації у розвитку інтелектуального бізнесу.

Тема 5. Інтелектуальні продукти: сутність і особливості створення

Інтелектуальний бізнес і інтелектуальний продукт (співвідношення понять). Сутність і специфіка інтелектуальних продуктів. Види інтелектуальних продуктів. Особливості створення інтелектуальних продуктів.

Тема 6. Інтелектуальна власність: сутність, правові засади захисту

Сутність інтелектуальної власності як економічної категорії. Види інтелектуальної власності. Правові засади захисту інтелектуальної власності. Актуальні проблеми захисту

інтелектуальної власності в Україні.

\Тема 7. Нормативно-правові засади розвитку інтелектуального бізнесу в Україні

Необхідність нормативно-правового регулювання інтелектуального бізнесу в Україні. Досвід державного регулювання інтелектуальної діяльності в світі. Нормативно-правові засади формування та функціонування інтелектуального бізнесу в Україні.

Тема 8. Віртуалізація інтелектуального бізнесу, його інформаційне забезпечення в умовах застосування штучного інтелекту.

Віртуалізація як характерна риса інформаційного суспільства. Визначення, завдання, цілі інформаційного забезпечення інтелектуального бізнесу. Джерела інформаційного забезпечення інтелектуального бізнесу. Значення інформаційного забезпечення для розвитку інтелектуального бізнесу. Особливості віртуалізації інтелектуального бізнесу в умовах застосування штучного інтелекту. Переваги віртуалізації інтелектуального бізнесу

Тема 9. Ідеї для розвитку інтелектуального бізнесу. Конкуренція на ринку інтелектуального бізнесу

Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт. Ідеї, відбір та оформлення ідей на шляху до створення інтелектуального продукту. Конкуренція на ринку інтелектуального бізнесу.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти управління інтелектуальним бізнесом

Тема 10. Розробка і комерціалізація проектів інтелектуального бізнесу

Розробка проектів інтелектуального бізнесу. Зарубіжний досвід процесу комерціалізації продуктів інтелектуальної діяльності. Шляхи та механізми комерціалізації об'єктів інтелектуального бізнесу в Україні

Тема 11. Інвестиції в інтелектуальний бізнес, їх види, переваги та недоліки

Сутність та значення інвестицій в інтелектуальному бізнесі. Види інвестицій в інтелектуальний бізнес. Умови залучення інвестицій в інтелектуальний бізнес.

Тема 12. Механізм управління інтелектуальним бізнесом

Основні аспекти управління інтелектуальним бізнесом. Структура управління інтелектуальним бізнесом. Механізм управління інтелектуальним бізнесом та його основні елементи.

Тема 13. Мотивація розробників (творців) інтелектуальних продуктів

Сутність та особливості мотивації розробників інтелектуальних продуктів. Фактори впливу на мотивацію творців інтелектуальних продуктів. Мотиваційний механізм розробників інтелектуальних продуктів.

Тема 14. Компенсаційна політика як форма мотиваційного забезпечення розвитку інтелектуального бізнесу

Сутність та структура компенсаційного пакету підприємства. Розробка компенсаційних пакетів як ефективний елемент мотивації творців інтелектуальних продуктів. Проблеми формування справедливої компенсаційної політики для забезпечення ефективного розвитку інтелектуального бізнесу

Тема 15. Економічна безпека інтелектуального бізнесу та перспективи його подальшого розвитку.

Економічна безпека інтелектуального бізнесу: сутність, цілі, принципи. Механізм забезпечення економічної безпеки інтелектуального бізнесу. Оцінка і склад ризиків у сфері інтелектуального бізнесу.

Тема 16. Проблеми та перспективи подальшого розвитку інтелектуального бізнесу

Світовий досвід розвитку інтелектуального бізнесу: актуальні проблеми, виклики, перспективи. Вигоди від розвитку інтелектуального бізнесу. Основні перешкоди у розвитку інтелектуального бізнесу в Україні. Перспективи розвитку інтелектуального бізнесу в Україні.

5. Система оцінювання та вимоги

Протягом семестру здобувач може отримати max. 60 балів, 40 балів виносяться на іспит. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, вирішення практичних задач. Під час виставлення загальної оцінки за іспит враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Критерії оцінки іспиту:

оцінку «*відмінно*» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «*добре*» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчальним матеріалом за навчальною програмою, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «*добре*» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «*задовільно*» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «*задовільно*» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань

задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Рекомендована література

Основна література

1. Іванова В. В. Бізнес та інтелектуальний капітал. *Інтелект XXI*. 2019. №4. С.93–97.
2. Іванова В. В. Інтелектуальний бізнес: підручник. Суми: Університетська книга, 2017. 327 с.
3. Макалюк І. В., Волошин О. О. Розвиток інтелектуального бізнесу: міжнародний досвід та українські реалії. *Підприємництво та інновації*. 2018. №5. С.103–109. URL: <http://ejournal.in.ua/index.php/journal/article/view/74/61>.
4. Магас Н., Чабанюк О., Бернацька І. Розвиток теорій та концепцій управління інтелектуальним капіталом підприємства. *Економіка та суспільство*, 2023.(53). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-15>
5. Назаренко І. Л. Інтелектуальний бізнес: Конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2023. Ч.2. 57 с.
6. Назаренко І. Л. Інтелектуальний бізнес: Конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2023. Ч.3. 63 с.
7. Назаренко І. Л., Маслова В. О. Конспект лекцій з дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства». Харків: УкрДУЗТ, 2016. Ч.1. 75 с.
8. Падерін І. Д., Горященко Ю. Г., Романов О. В. Інтелектуальний бізнес як важливий напрям інноваційного розвитку підприємств. *Вісник економічної науки*. 2017. №1. С.68–72.
9. Приймак В., Корнілова І. Інтелектуальний капітал в епоху штучного інтелекту. *Економіка та суспільство*, 2025 (71). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-55>
10. Семикіна М.В., Дмитришин Б.В., Бугасва М.В. Цифрові трансформації та інтелектуальний бізнес: нові перспективи розвитку людського потенціалу та соціально-економічних систем. *Економічний простір*. 2025. №199. С.113–121. DOI: 10.30838/EP.199.113-121.

11. Семикіна М.В., Дмитришин Б.В., Савеленко Г.В. Цифровізація економіки як рушій розвитку інтелектуального бізнесу та електронної комерції. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2025. №3(289). С.74–86. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSNU/issue/archive>.
12. Семикіна М. В., Костишина А. І., Семикіна А.В. Формування мотивованості персоналу в умовах інноваційних трансформацій праці, цифровізації економіки, викликів та загроз. *Наукові праці Центральноукраїнського національного технічного університету. Економічні науки*. 2024. Вип.12(45). С.7–19.
13. Семикіна М. В., Пасєка С.Р. та ін. Інноваційна праця: діагностика проблем, важелі активізації: монографія / за ред. М. В. Семикіної. Черкаси: ТОВ «МАКЛАУТ», 2012. 320 с.
14. Семикіна М. В., Петіна О. М. Інтелектуальний бізнес: навчально-методичний посібник. Кіровоград: КНТУ, 2015. 141 с.
15. Семикіна М. В., Сікорака В. І., Сікорака І. О. Інноваційні зміни у змісті праці та зайнятості в умовах діджиталізації та руху в ЄС. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: економіка, менеджмент та право*. 2023. Вип.8. С.29–40. URL: <https://fmnzb.sfa.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/5.pdf>.
16. Турчіна С., Азаров В. Інтелектуальний капітал та інтелектуальна власність: визначення і особливості розвитку в умовах глобальних трансформацій. *Економіка та суспільство*, 2023 (52). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-81>.

Додаткова література

17. Бунчук М. Національні інноваційні системи: основні поняття і застосування [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.guecities.ws\(College Park/Lab/5590/nis.htm](http://www.guecities.ws(College Park/Lab/5590/nis.htm).
18. Довженко В. А., Лазаренко В. В. Управління інтелектуальним потенціалом національної економіки. *Економіка та держава*. 2021. №2. С.78–83. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2021/16.pdf.
19. Захарчин Г.М. Управління знаннями в умовах розвитку цифрової економіки та інтелектуалізації суспільства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Вип. 36. С. 76–80.
20. Ібрагімов Е. Е. Роль інтелектуального капіталу в ефективній діяльності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. №7. С.110–117.
21. Кухтин О. Б. Інтелектуальний складник людського потенціалу як основа функціонування суспільства в умовах цифрових трансформацій. *Інтелект XXI*. 2019. №4. С.97–101.
22. Никончук В. М. Сучасний стан і тенденції розвитку інтелектуальної власності в різних галузях економіки. *Економіка та держава*. 2020. №6. С.145–150. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2020/27.pdf.
23. Приймак В. Управління знаннями: підручник. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2019. 240 с.
24. Шаповал В. С., Перерва П. Г. Сутність інтелектуального бізнесу. Інноваційна модернізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів: матеріали 7-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 15–16 листопада 2022 р. Кременчук: КрНУ ім. М. Остроградського, 2022. С.472–476.
25. Шевченко В. Захист прав інтелектуальної власності: винахідники vs авторство. *Інтелектуальна власність*. 2020. №11. С.28–32.
26. Шестаковська Т. Л. Розвиток системи управління інтелектуальною власністю освітньо-наукової організації. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. №30. С.142–146. URL: <http://www.pagjournal.iei.od.ua/archives/2022/30-2022/26.pdf>.
27. Школьний О. О. Розвиток інноваційних процесів в контексті управління інтелектуальною власністю. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №1. С.11–15. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2021/4.pdf.
28. Semykina M., Luchyk S., Zapirchenko L., Semykina A., Savelenko H., Sikoraka V. Motivational Mechanism of Activation of Innovative Activity of Personnel and its Improvement. *Advanced Computer Information Technologies: 11th International Conference, Deggendorf, Germany, 2021*. Pp.317–321.
29. Svitlana Luchyk, Maryna Semykina, Liudmyla Zapirchenko, Vasil Luchyk, Anna Semykina. Priority of stimulating creative work in innovation management in the stage of globalization. *SHS Web of Conferences*. 2021. Vol.129. 05006. DOI: 10.1051/shsconf/202112905006.

Законодавчі та нормативні документи

30. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 №3792-ХІІ.
31. Закон України «Про власність» від 07.02.1991.
32. Закон України «Про господарський кодекс» від 08.12.2016.
33. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002.
34. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 26.11.2013.
35. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 №3687-ХІІ.
36. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 №3689-ХІІ.

Рекомендовані інформаційні ресурси

37. Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
38. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
39. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
40. Ініціатива глобальної звітності (Global Reporting Initiative). Режим доступу: <http://www.globalreporting.org>.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи. Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.